

22. januar 2025

Ukiuni arlaqartuni imigassaq pillugu uppersaasarsugaasumik politikki pillugu inassuteqaatit pillugit tusarniaassut

Aallarniutigalugu GE-mit qujajumavugut ukiuni arlaqartuni imigassaq pillugu uppersaasarsugaasumik politikki pillugu inassuteqaatit pillugit tusarniaassumik nassitsivigineqarnitsinnut.

GE-mit iluarisimaarnartilluinnarparput, nunatsinni innuttaasut peqqissuunissaat ukkatarineqarmat immikkut qitiutillugu imigassamik atornerluinerup inuiaqatigiit aningaasaqarniarnerannut qanoq sunniuteqarnera.

Ilisimaneqartut Kalaallit Nunaanni inunnik atorfissaqartitsitsinitsinni amigartooqqavugut, taamaattumillu suulluunniit innuttaasunik nukittorsaaniarnermik siunnerfeqartut pitsaasuupput.

GE-mit ernumaammernartut uparuagassaqqissutullu isumaqarfigaarput, aaliangiisimaneq inuussutissarsiortut siunissami imigassamut politikkerinermi ilanngunneqassanngitsut, saniatigullitaajumallugu taakkuullutik siunissamut imigassamut politikkimik atuutsitsinissamik ilusilersuinermi aaliangiilluinnartuusussaasut. GE-mit akuersaarparput imigassamut politikkilliorniarnermi tunngavigineqartussa aallaveqarmat innuttaasut peqqissuunissaanik, kisiannili tassani aningaasaqarniarnermut sammisut eqqarsaatigisariaqarputtaaq. Ilanggullugu oqaatigerusunnarpoq inuussutissarsiorneq imigassamut inatsisip timitalerneqarnissaani "nipilersoqataalluinnartuummat", taamaattumillu pissusissamisoorsuu-sorinarluni avaqqunneqarsinnaanngitsaq inuussutissarsiornermik ingerlatsinerup misilittakkaminik ilanngussinissaa, isumannaarumallugit pitsaanerpaamik atuutussanngortitsiniarnissaq imigassarlu pillugu politikkimik malittarinninniarnissaq.

Taaneqarpoq, siunissami imigassamut politikki periutsit qulit iluanni ataaseq tassaasoq, tamatuma uppersaasarsu-galluni misilittakkanik tunngaveqarnissaa. Tamanna naammassillugu timitalerneqassappat isumaqarpugut pisariaqartoq sulit uppersaatinik misilittakkanillu katersuisoqartariaqartoq. Siunissami imigassaq pillugu politikkipaatut suliaq soorluli annertunerpaamik WHO-mit paasissutissiissutinik tunngaveqartoq annikitsuinnarmillu Naatsorsuusoqqaartarfimmit paasissutissanik imaqarluni. Soorunami WHO "kimittuujuvoq" peqqinnissarlugu pillugu annertuunik paasissutissanik peqarluni, kisianni GE-mit isumaqarpugut ilanngullugu Nunani Avannarlerni tassalu Danmarkimi, Norgemi Sverigemilu ilisimaneqartut misilittakkallu itisilerlugit misissuiffigineqartariaqartut, inuusuttut imigassartorpallaarnerannut tunngasunik. Tassani imigassamut politikki allanngortittariaqarpoq.

Norge Sverigelu tamarmik killilersuinerneq atuipput imigassalluaalakoorartulliut immikkut pisiniarfissianii taamaallaat pisarineqarsinnaatitaallutik, kisiannili annertunerusumik inuusuttut imigassartornerannut apparsaataasumik kinguneqan-ngitsumik. GE-miillu isumaqanngilagut sakkortuumik killilersuinerit ajornartorsiutinut aaqqiissutaasinnaasut. Imigassamimmi atornerluisarnermi niuertarfiit qanoq ammasarnerinit "aqunneqanngilaq", aaqqiiniarnermilu ileqqut isiginnittaatsillu tassaallutik allannguiniarnermi allanngortinniarlugit sunnarniagassat.

Siunissamilu imigassamut politikkipaatut misilittakkanik tunngaveqarnissaanik kissaateqarnermi avaqqunneqarsinnaanngillat Islandimi pissutsit aamma qiviarnissaat. Islandimi imigassamik atornerluinerneq akiuiniarnermi tunngaviit tallimaasut ingerlanneqarput: 1) Inuit attaveqatigiinnerat nukittorsarlugu, 2) Sumiiffiusuni innuttaasut atorluarlugit, 3) Sumiiffinni ilisimasat annertusarlugit najugaqartuusullu akuliusimalersillugit, 4) akuliussorlugit suleqatigiilersillugit ilisimatusarnermik suliaqartut, politikkerit, pineqartunik suliaqartut inuinnaasullu, 5) Aqqiiniarnermi ajornartorsiutip qanoq iluseqartuunera aallaaviutillugu¹. Islandimi ingerlatsineq iluatsilluartumik kinguneqarsimavoq sukangasuumik malittarisassiornerit

¹ [Tunngavigisat tallimaasut Den Islandske Model / Imigassaq inuiaqatigiillu-mit aasat.](#)

sassaalliuteqarsinnaatitsinerillu killilersugaasut atornagit. Periutsimmi taakku inuusaatsillu allanngorsarneqartariaqarput.

GE-p innersuussissutittu nassiunneqartuni takusinnaavaa, taakkartorneqartunut assingusunik iliuuseqarnialersaartoqartoq, ataqatigiinnermik nukittorsaanikkut il.il.. Tamanna iluarisimaarnarluinnarpoq inassutigerusupparpullu, inuit akornanni pissutsit siunissami imigassamut politikkiliornermi isiginiarneqarnerussasut.

GE-miillu takorusunnerugaluarpaput, innersuunneqartut kingunerusinnaasunik isiginninnerunissaat, eqqarsaatigalugit inuiaqatigiit akornanni sulisinnaasuusut,, minnerunngitsumik inoqarfinni inukinnerusuni, innersuussutigineqartut timitalerneqassappata niuertarfiusunik matooraaffiulersinnaasuni.

Ataani innersuussutigineqartunut ataasiakkaanut qisuariaatigut saqqummiutissavagut.

Innersuut 1: Eqqunneqarlik pisortat pigisaannik imigassamik tuniniaaviit/niuertarfiit tuniniaasinnaanermi kisermaassiviu-sut.

GE-mit tamanna pitsaasumik kinguneqarsinnaasutut isumaqarfiginngilarput. Niuertarfiimmi pisiassanut akiutitat tigummiinnarsinnaanngilaat imigassamik tuniniaasinnaatitaassanngikkunik. Tassa niuertarfiit taaneqartutut pisoqassagaluarpaput nioqqutiminnut akiutititik malunnavissumik qaffattariaqassavaat. Taamaattumik innersuussuti-gineqartoq pitsaanngitsumik malitseqartussaassaaq innutaasunut nanertuutaalersussamik, inuuniarneranni akit suli qaffasinnerulersussaassammata.

Tamatumalu saniatigut, uppersarsarneqarsinnaasumik takussutissaqanngilaq, pisortat kisermaassilluni pisiniarfinnik pilersitsippata, innutaasut peqqissusiat qaffassasoq, takukkit nunani avannarlerni Islandimilu misilittakkat.

Kiisalu GE-mit takujuminaatsippaput pisinarfiit taaneqartutut ittut ingerlannissaannut taamatut ittunik ingerlatsinissanut sulisunik pisariaqartumik ilinniarsimasunik il.il. naammattunik piumasarineqartutut ilinniarsimasunik pissarsiaqarsinnaanissaat, minnerunngitsumik nunaqarfinni inoqarfiusunilu minnerni.

Innersuut 2: Kommunini tamani akuersissutinik tunniussisartussalioritsi

Innersuussuteqartartussanit aaliangiussat timitalerneqartartussaapput niuertarfinnit pisiniartarfinnilu. Niuernermimmi ingerlataqartut tassaapput aaliangiunneqartunik timitaliinissamut piginnaaneqarnerpaajusut, taamaattumik pingaaruteqarluinnassaaq, aaliangiinerni inuussutissarsiornermik ingerlataqartut isumaannik tungaveqarnissaq. Taamaanngippaammi aaliangiinerit piviusunit aallaaveqarnavianngimmata timitalerneqarsinnaajunnaarlutik.

GE-mit taasat tungavigalugit innersuussutigiumaneqarpoq, niuertarfeqartut neriniartarfiuteqartullu akuersisartuni issiaveqartitaallutik peqataatinneqartuaannarnissaat.

Innersuut 3: Aalakoornartulinnik tuniniaasarnerit sassaalliuteqarsinnaanerillu piffissalorsorneqarlutik killilersuiffigineqarlik

GE-mit takuneqarsinnaanngilaq taamatut inassuteqarneq iluarinartumik malitseqarsinnaasoq. Inassutip kingunerisassaasa ilagaa aalakoornartulinnik sassaalliuteqartarfiit annertuumik isertitatigut malunnavissumik annaasaqarnissaat. Imatut oqarnissaq ussarnartorsiornerpoq, tassalu sunniutit ilaat suli ajornernik kalitaqartitsilersinnaasut, sassaalliuteqartarfiusummi matugaangata angerlarsimaffinni persuttaanerit kinguaassiuutitigut kanngutsaaliorerit atornerluinerillu takussaanerulertus-saassammata. Aalakaarnartulinnik sassaalliuteqatarfiit (neriniartarfiit/imerniartarfiit) piffisamik sassaalliuteqarsinnaanermut killiliiffigineqarpata angerlarsimaffinni nanginnerit amerlanerulissapput, taamallu angerlarsimaffinni persuttaanerit kinguaassiuutitigullu atornerluinerit amerlanerulissallutik. Tassami putumaniartut imerniartarfinni putumatillugit malittarisinnaavagut, angerlarpatali malittarisinnaanagit. Saniatigullu aalakoornartulinnik pisisinnaanerit sassaalliuteqarfiillu killilersorneqalerpata, taava sunnertitsissutaasinnaasut allat anngiortumik pineqarnerulissapput aamma ikiaroornartut aanngajaarniutillu allaanerisut atorneqalissallutik. Pisiniartartut tamakkuninnga tuniniaasartunut "milorujunneqartutut" inissinneqalissapput, taamalippallu isumaqarpugut tamakkuninnga atuinerit qaffassasut. Tamannalu kissaatiginanngeqaaq.

Innersuut 4: Imigassartorsinnaatitaaneq 18-imiit 21-inik ukioqartunut inatsisiliornikkut malinneqartussanngorlugu qaffallugu

GE-mit taamatut inassuteqarsinnaaneq qulaanisulli pitsaanngitsunik malitseqassasoq nalilerparput, tassami pilissammat allatut malugisimaaruteqarnissamik ujartuilernerneq, minnerunngitsumik hash aamma ikiaroornartut sakkortunerit iluini.

Tassami ukiutigut qaffaasoqarpat inuusuttut imernatik allatigut aanngajaarutinut saatsinneqassammata. Inerteqqusiineq = pissanganarsarineq. Isumaqarpugut, isiginnittaatsitsigut allannguissamik suliniuteqarnissaq itigartissusiinermi siunertaqarnerusoq. Akerlianilli 21-nik ukioqalernissamut killigititaq qaffanneqarpat, ilimagineqarsinnaavoq ikiaroornartunik assigisaannillu niuernerup isertortumik aningaasarsiornerup annertusiartornissaa, tamannalu Kalaallit Nunaata aningaasaqarneranut inuiaqatigiinnullu nalinginnaasumik ajoqusiissaaq. Inuusuttuaqqat 18-it sinnerlugit ukioqartut pisiniarfinni pisiniarsinnaaniassammata kinaassutsimut uppernarsaatinik atulersitsisoqartariaqarpoq.

Innersuut 5: Pilerisaaruteqartarneq unitsilli

GE tamatumunnga ilanngussassaqaqanngilaq.

Innersuut 6: Akinik misissuineq akikinnerpaaffiusinnaasut ujartorlugit

Niuertarfiit siusinnerusukkut saqqummiussaqaqarnikuupput siunnersuutigalugu aalakoornartullit akikillillugit neqeroorutaasartunut ilaatinneqassanngitsut. Taamanikkulli unammilleqatigiinnermut siunnersuisoqatigiit aaliangiippat, niuertarfiit isumaqatigiissuteqassanngitsut, aalakoornartumik akullit akikillisatut niuerutigineqarsinnaanerit niuertarfiit akornanni isumaqatigiissuteqarfigissanngikkaat, tamanna unammilleqatigiinnissamut inatsimmik kalluilluni unioqqutsitsinerussammat.

Niuertarfiuteqartut ajornartorsiuteqartinngilaat, soorlu aalakoornartulimmut ataatsimut akiusumik minnerpaaffiliisinnaaneq, kisiannili GE-mit takuneqarsinnaanngilaq, akinik qulaajaalluni misissuiniarnerup siunertaa. Akitigut minnerpaaffiliisoqar-sinnaavoq pisortanit misissuiniartaqanngitsumik.

Innersuut 7: Akinik nakkutiginnilluni malittarinninneq

GE-mit ullumikkut nioqqutigineqartut imigassat allallu akii nakkutigineqarput, tamakkulu ullumikkut allassimasutut pigineqarput.

Taamaallaat apeqqutaavoq Naalakkersuisut akitsuusiissutiminnik qafaaniarnerisut, nioqqutissat assigiinngitsut iluini arlaatigut "sisusoqarpat".

Siusinnerusukkut takuneqartarsimavoq, akitsuutit qaffanneqaneri peqqutigalugit atuineq appartartoq, kisiannili aamma takuneqartarluni, inuit atuipiluttuusut inuussutissanit imigassaq ilaqutariit iluanni pingaartinnerulertaraat. Tamannalu ilaqutariit iluanni sulii annertunerusumik unamminartunngortartoq.

Innersuut 8: Ukiuoorutimik akitsuutinik inissititerisarneq

Ukiuoorutimik akitsuutinik inissititerisarneq imaassinnaavoq imigassamik atuinnermut apparsaataasinnaasoq, kisiannili tamatumunnga ilaqutariit sanngiinnerusutut inissisimasunut atukkatigut innarliisinnaavoq peqqutigalugit atornerluinerit taamaattoqartillugulu meerarpassuit eqqornerlunneqartarputt. Ilaaqaataasumik akitsuusersuutaareersut ajornanngitsumik pitsaannerusumik paasiuminarnerusumillu ilusilersorneqarsinnaapput.

Innersuut 9: Ilaqutariinnut tamanut tapiissusiilernerneq – ingammik meeqqap inuunerani ukiuni 1000-ini siullerni

GE tamatumunnga ilanngussassaqaqanngilaq, tapersersiiginnarlunili.

Innersuut 10: Sunniutinik miissuineq, naliliisarnerit akulikitsut isumagineqarnissamullu innersuussisarnerit

GE tamatumunnga ilanngussassaqaqanngilaq, tapersersiiginnarlunili.

Innersuut 11: Kingunerusinnaasut imertarunnaartitsiniarlunilu isumaginittarnerit atornerqarsinnaaneri iserfigineqarsinnaaneri pitsaanerulersillugit aamma qaammarsaanerit tunngasut eqqarsaatigalugit.

GE tamatumunnga ilanngussassaqaqanngilaq, tapersersiiginnarlunili.

Innersuut 12: Imigassartaqanngitsumik aaqgissuinerit peqataaffigineqarsinnaasut ilaqutariillu naapiffigisinnaasaat

GE tamatumunnga ilanngussassaqaqanngilaq, tapersersiilluinnarlunili.

Isumaqarluninarpugut, qulequtani taaneqartutut ittuni iliuuseriniakkat inerteqqusersuinerit, killilersuinerit il.il sunniuteqarsinnaanerannit pitsaanerujussuussasut.

Innersuut 13: Imigassartaqanngitsumik aaqqissuinerit meeqqanullu naapittarfissiinerit

GE tamatumunnga ilanngussassaqaanngilaq, tapersersiilluinnarlunili.

Isumaqarluinnarpugut, qulequtaani taaneqartutut iliuuseriniakkat inerteqqusersuinernit, killilersuinernit il.il sunniuteqarsinnaanerit pitsaanerujussuussasut.

Innersuut 14: Meeqqat atuarfiini inuussuttullu sunngiffimminni ornittagaanni imigassartaqanngitsumik ataatsimoortitsinerit

GE tamatumunnga ilanngussassaqaanngilaq, tapersersiilluinnarlunili.

Isumaqarluinnarpugut, qulequtaani taaneqartutut iliuuseriniakkat inerteqqusersuinernit, killilersuinernit il.il sunniuteqarsinnaanerit pitsaanerujussuussasut.

Innersuut 15: Aalakoorartullit puuini peqqinnissaq pillugu paasissutissanik nipitissuineq

Inassutigineqartoq taanna isumaqarpugut niuertunut ajoqusersuissasoq pisisartunullu sunniuteqarnani. Tupat taamaaliorneqarnikuupput sunniuteqarsimanngitsumik. Taamaattumik taamatut niuertunut suliassanngortitsineq anguniakkamut sanilliullugu kinguneqartitsingaarnaviannngilaq. Taamaattumik innersuussutaasoq taanna peertariaqarsorinarpoq.

Innersuut 16: Qaammarsaalluni ingerlanneqarsinnaasunik inerisaaneq

Isumaqarluinnarpugut, qulequtaani taaneqartutut iliuuseriniakkat inerteqqusersuinernit, killilersuinernit il.il sunniuteqarsinnaanerit pitsaanerujussuussasut.

Innersuut 17: Inerisaanissanut aningaasaliinerit inassutigineqartunillu ingerlateqqiinerit

GE tamatumunnga ilanngussassaqaanngilaq, tapersersiiginnarlunili.

.

Inussiarnersumik inuulluaqqusiillunga

Eva Jørgensen | Grønlands ErhvervSulisitsisut